

DOI <https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-16-1-206-218>

UDC 351.854:752

Твердохлеб Марина Юрїївна,
аспірантка кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентові України, Головне управління Державної фіскальної служби у Київській області, начальник Васильківського управління, 08600, м. Васильків, вул. Декабристів, 45, тел.: (050) 352 23 77; e-mail: yurievna@ukr.net

ORCID 0000-0003-4348-3260

Твердохлеб Марина Юрьевна,
аспірантка кафедри парламентаризма и политического менеджмента Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, Главное управление Государственной

фискальной службы в Киевской области, начальник Васильковского управления, 08600, г. Васильков, ул. Декабристов, 45, тел.: (050) 352 23 77; e-mail: yurievna@ukr.net

ORCID 0000-0003-4348-3260

Tverdohlieb Maryna Yuriyevna,

Ph.D student of the Parliamentarism and Political Management Department, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, the Main Department of the State Fiscal Service in the Kyiv region, the head of the Vasilkovsky Administration, 08600, Vasilkiv, Str. Dekabrystiv, 45, tel.: (050) 352 23 77; e-mail: yurievna@ukr.net

ORCID 0000-0003-4348-3260

ТЕХНОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ІНДЕКСУ ЦІННІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. В умовах демократичного розвитку Української держави формування ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності стає одним з її пріоритетів. Для чіткішого усвідомлення вектора спрямування парламентської діяльності щодо дотримання демократичних цінностей використано індексацію як інструмент вимірювання рівня ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності. Рівень ціннісно-орієнтованої спрямованості парламентської діяльності можна визначати за допомогою певного індексу, який потрібен для встановлення відповідності нормам парламентської діяльності,

визначеного чинним законодавством держави. Обґрунтовано важливість визначення індексу ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності в публічному управлінні та адмініструванні задля забезпечення демократичного й гуманістичного розвитку України, підвищення рівня політичної культури парламентаріїв та політичної зрілості громадянського суспільства, розвитку етичного лідерства у парламенті; розроблено технологію визначення індексу ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності на основі індексів інституційної спроможності Верховної Ради України, розвитку демократії та людського розвитку. Індекс ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності є відображенням стану сформованості політичної культури парламентаріїв та представників громадянського суспільства, яка, своєю чергою, характеризується дотриманням ними чинного законодавства, вимог етичного лідерства та корпоративної політичної відповідальності. Разом вони характеризують політичну культуру, яка має три рівні вияву — когнітивний, ціннісно-мотиваційний і діяльнісний. Для цього розроблено відповідну технологію, яка включає наступні етапи: по-перше, надає відповіді на поставлені запитання до кожного індикатора, експерти визначають рівні їх реалізації; по-друге, застосовується формула середнього арифметичного значення, встановлюється рівень реалізації усіх індикаторів.

Ключові слова: парламентська діяльність, суб'єкти парламентської діяльності, ціннісно-орієнтована парламентська діяльність, індекс ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності.

ТЕХНОЛОГИЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ИНДЕКСА ЦЕННОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ПАРЛАМЕНТСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация. В условиях демократического развития Украинского государства формирование ценностно-ориентированной парламентской деятельности становится одним из ее приоритетов. Для более четкого осознания вектора направления парламентской деятельности в отношении соблюдения демократических ценностей использована индексация как инструмент измерения уровня ценностно-ориентированной парламентской деятельности. Уровень ценностно-ориентированной направленности парламентской деятельности можно определять с помощью соответствующего индекса, который нужен для установления соответствия нормам парламентской деятельности, определенным действующим законодательством государства. Обоснована важность определения индекса ценностно-ориентированной парламентской деятельности в публичном управлении и администрировании для обеспечения демократического и гуманистического развития Украины, повышения уровня политической культуры парламентариев и политической зрелости гражданского общества, развития нравственного лидерства в парламенте; разработана технология определения индекса ценностно-ориентированной парламентской деятельности на основе индексов институциональной способности Верховной Рады Украины, развития демократии и человеческого развития. Индекс ценностно-ориентированной парламентской деятельности является

отражением состояния сформированности политической культуры парламентариев и представителей гражданского общества, которая, в свою очередь, характеризуется соблюдением ими действующего законодательства, требований этического лидерства и корпоративной политической ответственности. Вместе они характеризуют политическую культуру, которая имеет три уровня проявления — когнитивный, ценностно-мотивационный и деятельностный. Для этого разработана соответствующая технология, которая включает следующие этапы: во-первых, предоставляет ответы на поставленные вопросы к каждому индикатору, эксперты определяют уровни их реализации; во-вторых, применяется формула среднего арифметического значения, устанавливается уровень реализации всех индикаторов.

Ключевые слова: парламентская деятельность, субъекты парламентской деятельности, ценностно-ориентированная парламентская деятельность, индекс ценностно-ориентированной парламентской деятельности.

TECHNOLOGY OF DETERMINING THE INDEX OF VALUE-ORIENTED PARLIAMENTARY ACTIVITY

Abstract: In conditions of democratic development of the Ukrainian state, the formation of value-oriented parliamentary activity becomes one of its priorities. For a clearer understanding of the direction vector of parliamentary activity with regard to respect for democratic values is used as an indexing tool measuring the level of value-oriented parliamentary activity. The level of value-oriented focus of parliamentary activity can be determined using an appropriate index, which is needed to establish compliance of parliamentary activity, certain actions of the state legislation. The article substantiates the importance of determining the index of value-oriented parliamentary activity in public administration and administration to ensure the democratic and humanistic development of Ukraine, raising the level of political culture of parliamentarians and the political maturity of civil society, developing moral leadership in the parliament; the technology of the index value-oriented parliamentary activity on the basis of the indices of the institutional capacity of the Verkhovna Rada of Ukraine, the development of democracy and human development. The index of value-oriented parliamentary activity is a reflection of the state of the formation of the political culture of parliamentarians and representatives of civil society, which, in turn, is characterized by compliance with the existing legislation, the requirements of ethical leadership and corporate political responsibility. Together they characterize the political culture, which has three levels of manifestation — cognitive, value-motivational, activity. For this, the author has developed a corresponding technology that includes the following stages: firstly, providing answers to questions posed to each indicator, the experts determine their levels of implementation; secondly using the formula of the arithmetic mean values set the level of implementation of indicators.

Keywords: parliamentary activity, subjects of parliamentary activity, value-oriented parliamentary activity, index of value-oriented parliamentary activity.

Постановка проблеми. Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншого боку [1], сприяла розробленню і впровадженню 62 реформ та програм розвитку держави, визначених Указом Президента України [2], серед яких вагоме місце посідає реформа державної влади. Головними її пріоритетами вважаються побудова успішної європейської держави та формування професійної державної служби, яка має працювати на результат [3].

Як зазначається в інформації, наданій у Звіті Офіса реформ Кабінету Міністрів України за 2016–2017 рр., Україна підвищила показники за низкою глобальних індексів, які відображають прогрес окремих елементів реформи державного управління. Наприклад, Індекс електронної участі (United Nations E-Government Survey) 2016 зріс на 45 позицій; Індекс глобальної конкурентоспроможності 2017–2018 за показником “Прозорість формування державної політики” — на 34 позиції; Індекс розвитку ІКТ, Global information Technology Report 2016 — на 7 позицій; Індекс розвитку електронного урядування (EGDI), дослідження ООН 2016 — на 25 позицій; Глобальний індекс відкритих даних 2017 — на 23 позиції [3, с. 14].

Такі показники зазначених індексів свідчать про позитивні зрушення у реформуванні виконавчої гілки державної влади. Що ж до законодавчої гілки влади, то її реформування, на наш погляд, дещо гальмує і в основному перебуває в

інтересах міжнародної спільноти та науковців, а не громадянського суспільства. Так, у рамках Міжнародної Програми USAID РАДА нині проходить серія круглих столів і науково-практичних семінарів з питань реформування Верховної Ради України (далі — ВРУ), зокрема формування нової публічної служби (парламентської), яка сприятиме розвитку Українського парламенту. Її створення забезпечить розвиток теорії і практики публічного управління та адміністрування у сфері парламентаризму та сприятиме розвитку *ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності*, що характеризується нами як такий вид взаємодії парламенту з іншими інститутами держави і суспільства, які ним утворені, в якому пріоритетним виступає етичне лідерство, яке на відміну від особистісного (харизматичного) лідерства характеризується ідеєю лідерства-служіння (“servant leadership”), або аутентичного лідерства. В основу етичного лідерства покладено етичні засади людини, спрямовані не лише на розвиток її інтелектуальних здібностей, а й на її добродійність, ознаками якої є безкорисливість, що межує з альтруїзмом, неконкурентність, невинятовість та адресність [4]. Тому в ціннісно-орієнтованій парламентській діяльності, зазвичай, зовнішній примус перетворюється на внутрішній обов’язок, а право — на мораль [5] і для всіх суб’єктів парламентської діяльності правові норми стають цінностями.

Рівень ціннісно-орієнтованої спрямованості парламентської діяльності може визначитися за допо-

могою певного індексу, який потрібен для встановлення відповідності нормам парламентської діяльності, визначеного чинним законодавством держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вітчизняних науковців засвідчив, що ціннісним (аксіологічним) питанням державного управління приділяють увагу В. Гошовська [6], Л. Даниленко [7], В. Козаков [8], Л. Пашко [9], М. Пірен [10] та ін.

У ході аналізу зарубіжних наукових джерел з питань державного управління з'ясовано, що розвиток аксіологічного підходу відбувався із середини ХХ ст. в західній науці під кутом зору актуальних соціально-політичних цінностей та сприяв появі ціннісної ієрархії інститутів державної влади, їх ціннісних функцій та мотивів, причинно-наслідкових зв'язків за рахунок визначення та розвитку їх повноважень. Продовженням цього напрямку дослідження у галузі державного управління є визначення сутності та структури ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності та розроблення технології визначення Індексу ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності ($I_{\text{цопд}}$).

Формулювання цілей (мети) статті — схарактеризувати структуру та зміст ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності та розробити технологію визначення її індексу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність головних суб'єктів парламентської діяльності, до яких, на думку науковців, належать політичні партії та громадські об'єднання, визначається нами як *ціннісно-орієнтована*, якщо вона спрямована на досягнення

добробуту держави і кожної її особистості. Особливістю такого виду парламентської діяльності є те, що вона характеризується, насамперед, власними цінностями, як-то: життєвими устремліннями, кредо, переконаннями, які не потребують примусу з боку держави [4], а також нормами, обов'язковими для виконання кожним її суб'єктом.

Для суб'єктів парламентської діяльності правові норми стають цінностями. Це означає виконання ними норм чинного законодавства, спроможність дотримуватись законів та бути “зрілими” особистостями, які характеризуються, звичайно, здатністю до самостійного мислення, відповідальністю за власні вчинки, уміннями управляти власними емоціями та часом, працювати на результат, будувати міцні стосунки з партнером.

В умовах демократичного розвитку Української держави формування *ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності* стає одним з її пріоритетів. Для більш чіткого усвідомлення вектора спрямування парламентської діяльності у напрямі дотримання демократичних цінностей нами використано індексацію як інструмент вимірювання рівня ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності.

В основу розробки Індексу ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності ($I_{\text{цопд}}$) нами покладено Індекс інституційної спроможності Верховної Ради України (далі — ВРУ), визначений у 2017 році місією експертів Європарламенту Пета Кокса, який засвідчив низький його рівень. Для його покращення було

запропоновано 52 рекомендації, серед яких вимоги щодо:

- підготовки законопроектів за принципом “великої двадцятки” (депутати самі формують список із 20 пріоритетних законопроектів, над якими працюють у комітетах і виносять їх на голосування);

- застосування світового досвіду зниження необхідного мінімуму голосів для прийняття звичайних законів (така практика існує в багатьох країнах світу: в Канаді кворум нижньої палати становить 20 депутатів (від загальної чисельності — 308); у Великій Британії кворум Палати громад — 40 (із 650); кворум Палати депутатів Італії — половина від депутатського складу (630); у Португалії для проведення пленарних засідань Асамблеї Республіки встановлено кворум 1/5 від загальної чисельності тощо);

- проведення закритих засідань погоджувальної ради, щоб лідери фракцій думали не про піар власних політичних партій, а про порядок денний Верховної Ради);

- розширення умов у застосуванні електронного документообігу (можливість брати участь у засіданнях комітету у форматі електронних конференцій, форумів, чатів, активно використовувати систему електронних петицій) [11].

Ці та інші пропозиції увійшли до пакета реформування ВРУ і мають чітку цільову установку щодо внесення конкретних змін у різні парламентські інструменти та процеси.

У країнах розвиненої демократії для внесення конкретних рекомендацій у політико-управлінській сфері досить активно застосовуються різні

індекси. Також до стандартних індексів слід віднести Індекс розвитку демократії (ІРД) [12] та Індекс людського розвитку (ІЛР) [13].

В основу кожного із зазначених індексів покладено відповідні характеристики та індикатори. Їх рівень визначається за відповідними вимірювальними шкалами. Наприклад, в основу ІРД покладено 60 показників демократії, які згруповані у п'ять основних категорій, що характеризують стан демократії всередині держави. Це: виборчий процес і плюралізм; діяльність уряду; політична участь; політична культура; громадянські свободи. Оцінювання рівня зазначеного індексу встановлюється за ранговою вимірювальною шкалою (або шкалою порядку), яка характеризує тип режиму влади — повна демократія, недостатня демократія, гібридний режим, авторитарний режим.

В основу ІЛР покладено стан бідності, грамотності, освіти, середньої тривалості життя, рівень охорони здоров'я, соціальної захищеності, довголіття, екології, рівень злочинності, дотримання прав людини і внутрішнього валового продукту на душу населення. За методикою Організації Об'єднаних Націй цей індекс обчислюється математично як середня арифметична величина на підставі трьох зазначених показників — очікуваного довголіття населення, рівня освіти та рівня життя. Оцінка цього Індексу встановлюється за інтервальною (метричною) вимірювальною шкалою.

В основу Індексу ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності ($I_{\text{цопд}}$) нами покладено 21 показник, які в сукупності характеризують стан

сформованості політичної культури парламентаріїв та громадянського суспільства і згруповані у три групи, що характеризують стан сімейного походження парламентаріїв ($I_{спп}$), їх рівень політичної грамотності ($I_{пгп}$) та політичної зрілості громадянського суспільства ($I_{пзгс}$) (рис.).

Як видно з рис., $I_{цопд}$ складається з трьох індикаторів та визначаєть-

тійних організаціях. *Частковий рівень* $I_{цопд}$ — наявними порушеннями чинного законодавства та незначною кількістю парламентаріїв — вихідців із сімей депутатів попередніх скликань, політиків, державних службовців, керівників державних установ та органів влади. *Поглиблений рівень* $I_{цопд}$ — несистемним порушенням чинного законодавства та наявністю

Індекс ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності ($I_{цопд}$)		
Індикатори стану:		
сімейного походження парламентаріїв ($I_{спп}$)	політичної грамотності парламентаріїв ($I_{пгп}$)	політичної зрілості громадянського суспільства ($I_{пзгс}$)
Рівні — частковий, поглиблений, сталий		

Рис. 1. Структура Індексу ціннісно-орієнтованої парламентської діяльності

ся за номінальною вимірювальною шкалою, яка має три рівні — частковий, поглиблений, сталий. Максимальному стану реалізації всіх показників відповідає сталий рівень $I_{цопд}$; мініимальному — частковий; посередньому — поглиблений.

Сталий рівень $I_{цопд}$ характеризується системним дотриманням вимог чинного законодавства; системним забезпеченням парламенту вихідцями із сімей депутатів попередніх скликань, політиків, державних службовців, керівників державних установ та органів влади; професійно підготовлених фахівців до публічного управління; осіб з досвідом роботи в державних та/чи приватних установах, громадських та/чи пар-

фхової підготовки парламентаріїв до парламентської діяльності.

$I_{цопд}$ є відображенням стану сформованості політичної культури парламентаріїв та представників громадянського суспільства, яка, своєю чергою, характеризується дотриманням ними чинного законодавства, вимог етичного лідерства (або лідерства служіння) та корпоративної політичної відповідальності (або відповідальності тих, хто приймає політичні рішення, за тих, на кого безпосередньо чи опосередковано ці рішення впливають). Разом вони характеризують політичну культуру, яка має три рівні вияву — когнітивний, ціннісно-мотиваційний, діяльнісний (див. табл. 1).

Рівні політичної культури парламентаріїв та їх характеристика

Рівень	Характеристика
Когнітивний	<ul style="list-style-type: none"> • формується у результаті діяльності кількох поколінь людей; • є однією з найбільш стійких основ життя, що визначає зразки політичної поведінки парламентаріїв; • закони і норми, що регулюють суспільні відносини, прийняті відповідно до національних політичних традицій, сприймаються не як засіб примусу, а як необхідне явище політичного життя, спрямоване на досягнення загального блага
Ціннісно-мотиваційний	<ul style="list-style-type: none"> • формується у результаті сприйняття етичних і нормативних суджень про політичне життя та політичні цілі, на реалізацію яких спрямована політична діяльність; • політичними цінностями визнаються законність і порядок, стабільність системи, соціальна справедливість тощо; • політичні переконання формуються на основі уявлень про політичний ідеал особистості
Діяльнісний	<ul style="list-style-type: none"> • формується в результаті різноманітної участі в політичній діяльності, зумовленій політичною свідомістю та рівнем політичного розвитку суспільства; • виявляється у політичній поведінці парламентаріїв

Кожному рівню політичної культури парламентаріїв, як видно з табл. 1, відповідають різні рівні $I_{\text{цопд}}$: максимальному (сталому) значенню зазначеного індексу відповідає діяльнісний рівень політичної культури парламентаріїв, який характеризується наявною сформованістю громадянського суспільства, та рівень його політичного розвитку з чітко визначеною національною ідеєю; посередньому (поглибленому) — ціннісно-мотиваційний рівень розвитку політичної культури, що характеризується наявністю значної кількості політично грамотних депутатів, у яких політичні переконання сформувались на основі їхніх знань про політичний ідеал особистості та прагнення бути його гідним; мінімальному (частковому) — когнітивний рівень політичної культури парламентарі-

їв, що характеризується наявністю значної кількості депутатів у парламенті, вихідців із сімей парламентаріїв попередніх скликань.

Запропонований нами $I_{\text{цопд}}$ може застосовуватись як для самооцінки парламентської діяльності, так і зовнішньої оцінки (аудиту) шляхом опитування експертів — представників органів публічної влади, політологів, науковців, державних службовців, народних депутатів, депутатів інших рівнів тощо.

Для цього нами розроблена відповідна технологія визначення $I_{\text{цопд}}$, яка включає наступні кроки:

Крок 1. Надаючи відповіді на поставлені запитання до кожного індикатора, експерти визначають рівні їх реалізації за допомогою табл. 2.

Крок 2. Застосовуючи формулу середнього арифметичного значення, встановлюють рівень реалізації

всіх індикаторів або рівень $I_{\text{цопд}}$ частковий результат (рівень); всі При цьому враховують, що всі часткові результати дають узагальнений частковий, або поглиблений.

Таблиця 2

Технологія визначення $I_{\text{цопд}}$

Індикатор	Питання для обговорення	
1	2	
<p>Наявна значна кількість депутатів у парламенті, вихідців із сімей парламентаріїв попередніх скликань</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Чи передбачена виборчим законодавством прозорість фінансування виборчої кампанії? 2. Чи забезпечено чіткий і прозорий контроль за діяльністю виборчої комісії? 3. Чи створено умови, які забезпечують дотримання етики відносин між парламентаріями? 4. Чи є у парламенті депутати із сімей парламентаріїв попередніх скликань або представників інших органів представницької влади? Скільки їх (у відносних одиницях вимірювання)? 5. Чи створено образ політика, який є зразком для більшості в парламенті? 6. Чи є в парламенті особистості, які більше за все поважають закон? Яким чином це проявляється. Наведіть приклади. 7. Чи є в парламенті депутати, які не відмовилися від бізнесу? 8. Як вирішуються питання із системними порушниками парламентської дисципліни? Наведіть приклади. 	
Рівень реалізації		
Частковий	Поглиблений	Сталий
<ul style="list-style-type: none"> • виборчим законодавством не передбачена прозора, доступна і підзвітна система фінансування виборчої кампанії; • відсутня спадкоємність у парламенті; • наявна кількість депутатів, які систематично порушують закони; • наявна кількість депутатів, які порушують етику відносин; • існує розбіжність поглядів депутатів щодо образу зразкової поведінки парламентарія; • є системні порушники дисципліни, які не мають за це ніякого покарання 	<ul style="list-style-type: none"> • виборчим законодавством не передбачена прозора, доступна і підзвітна система фінансування виборчої кампанії; • наявна часткова спадкоємність у парламенті; • наявна кількість депутатів, які частково порушують закони; • наявна кількість депутатів дотримуються етики відносин; • у більшості депутатів не сформовано чітке розуміння зразкової поведінки парламентарія; • є порушники парламентської дисципліни, які несуть за це політичну відповідальність 	<ul style="list-style-type: none"> • виборчим законодавством передбачена прозора, доступна і підзвітна система фінансування виборчої кампанії; • наявна висока спадкоємність у парламенті; • наявна переважаюча більшість депутатів, які поважають закони і підтримують законопроекти, спрямовані на загальне благо у державі; • більшість депутатів дотримуються етики відносин; • у більшості депутатів сформовано чітке розуміння зразкової поведінки парламентарія; • практично не порушується регламент парламентської діяльності

1	2	
Індикатор	Питання для обговорення:	
<p>Наявна значна кількість політично грамотних депутатів, у яких політичні переконання формуються на основі їхніх знань про політичний ідеал особистості та прагнення бути його гідним</p>	<p>9. Чи є законодавчо визначені вимоги до рівня політичної грамотності парламентаріїв? 10. Яка відносна кількість парламентаріїв має попередній досвід політичної діяльності? 11. Яка відносна кількість депутатів мають досвід роботи в громадських організаціях? 12. Які ідеологічні переваги сформовані в парламенті — демократичні, засновані на принципі приватної власності, соціально демократичні, націоналістичні тощо? Назвіть. 13. На чому більше ґрунтується поведінка парламентаріїв — на емоціях чи теоретичних знаннях і фактах? Наведіть приклади. 14. Чи є парламентарії, для яких правова норма є цінністю, їхньою життєвою орієнтацією? 15. Чи є парламентарії, які системно здійснюють благочинну діяльність?</p>	
Рівень реалізації		
Частковий	Поглиблений	Сталий
<ul style="list-style-type: none"> • відсутня законодавча вимога щодо політичної грамотності парламентаріїв; • відсутній досвід роботи парламентаріїв у політичних партіях та громадських організаціях; • практично відсутній досвід благочинної діяльності; • відсутні чітко визначені політичні пріоритети; • яскраво виражені емоційні дії парламентаріїв; • наявний популізм 	<ul style="list-style-type: none"> • відсутня законодавча вимога щодо політичної грамотності парламентаріїв; • наявний недостатній досвід роботи парламентаріїв у політичних партіях та громадських організаціях; • наявний не системний досвід благочинної діяльності; • відсутні чітко визначені політичні пріоритети; • наявні емоційні дії парламентаріїв 	<ul style="list-style-type: none"> • законодавчо визначена вимога до політичної грамотності парламентаріїв; • наявний досвід роботи в політичних партіях та громадських організаціях; • наявний системний досвід благочинної діяльності; • чітко визначені політичні пріоритети; • діяльність парламентарія переважно ґрунтується на теоретичних знаннях і фактах, а не на емоціях
Індикатор	Питання для обговорення	
<p>Наявна сформованість громадянського суспільства та рівня його політичного розвитку з чітко визначеною національною ідеєю</p>	<p>16. Чи достатньо дієві у державі громадські організації (ГО)? 17. Чи сформована цінність у громадян бути членом будь-якої ГО? 18. Чи є цінністю у громадян самостійно утримувати ГО? 19. Які ГО більше впливають на державну політику — ті, що самостійно фінансуються, чи ті, що отримують гранти? 20. Які ГО переважають у суспільстві — ті, що національно орієнтовані, чи професійні, чи за інтересами тощо? 21. Чи наявна більшість у парламенті представників з досвідом роботи в ГО?</p>	

1	2	
Рівень реалізації		
Частковий	Поглиблений	Сталий
<ul style="list-style-type: none"> • у державі зареєстрована відносно мала кількість ГО; • незначна кількість ГО спрямовує власну діяльність за захист національних інтересів; • більшість ГО утримуються за допомогою грантів; • менше 50 % парламентаріїв мають досвід роботи в ГО 	<ul style="list-style-type: none"> • у державі зареєстрована достатня кількість ГО; • наявні ГО, які захищають національні інтереси держави; • більшість ГО утримуються за допомогою грантів; • наявна кількість парламентаріїв, яка має досвід роботи в ГО 	<ul style="list-style-type: none"> • у державі зареєстрована достатня кількість ГО; • переважають ГО національного спрямування; • більшість громадян перебувають членами ГО, які їх самостійно утримують; • значна кількість парламентаріїв має досвід роботи в ГО

У результаті застосування запропонованої нами технології визначення рівня реалізації $I_{\text{цопд}}$ встановлено, що: рівень сімейного походження парламентаріїв ($I_{\text{спн}}$) у ВРУ VIII скликання є частковий; рівень політичної грамотності парламентаріїв ($I_{\text{пгн}}$) — поглиблений; рівень політичної зрілості громадянського суспільства ($I_{\text{пзг}}$) — частковий. Усереднений рівень $I_{\text{цопд}}$ є частковим і тому потребує розвитку, зокрема за індикаторами політичної грамотності парламентаріїв та політичної зрілості громадянського суспільства.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Визначення рівня реалізації $I_{\text{цопд}}$ сприяє більш глибокому розумінню стану парламентської діяльності у державі, її ціннісної орієнтації, рівня політичної культури та корпоративної відповідальності парламентаріїв і громадянського суспільства. Зміна у його значенні передбачає зміни в показниках ІРД та ІЛР. Тому важливим

є урахування індикаторів $I_{\text{цопд}}$ при формуванні списків претендентів на посаду парламентарія.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011
2. Про Стратегію сталого розвитку “Україна–2020”: Указ Президента України <http://consultant.parus.ua/?doc=09EFGBAD7/>
3. Реформа державного управління. Про виконання у 2016–2017 роках Стратегії реформування державного управління України на 2016–2020 роки: Офіс реформ КМУ. — 95 с.
4. Політична корупція в парламентській діяльності: природа, прояви, запобігання: навч. посіб. / заг. ред. проф. В. А. Гошовської; авт. кол. —

- Серія “Бібліотека народного депутата”. — К., 2017. — 243 с.
5. *Кант И.* Критика чистого разума / И. Кант. — М.: Мысль, 1994. — 591 с.
 6. Елітознавство: підручник / за заг. ред. В. А. Гошовської. — К.: НАДУ, 2013. — 268 с.
 7. *Даниленко Л. І.* Обґрунтування та практичні рекомендації до технології оцінювання учасників конкурсу президентського кадрового резерву / Л. І. Даниленко // Стратегія державної кадрової політики — основа модернізації країни: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, (Київ, 31 травня 2012 р.). — С. 259–260.
 8. *Козаков В. М.* Аксиологія державного управління: підручник. — К.: НАДУ, 2010. — 256 с.
 9. *Пашко Л. А.* Людські ресурси у сфері державного управління: теоретико-методологічні засади оцінювання: дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з держ. упр. за спеціальністю 25.00.03 — державна служба / Л. А. Пашко. — Ін-т законодавства Верховної Ради України. — К., 2007. — 351 с.
 10. Проблеми професійної відповідальності політико-управлінської еліти [Електронний ресурс] / М. Пірен//Соціальна психологія. — 2012. — № 4(54). — Режим доступу: <http://politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=71&c=1651>
 11. Доповідь та дорожня карта щодо внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu/resources/library/media/20160301RES16508/20160301RES16508.pdf>
 12. Рейтинг стран мира по уровню демократии [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://gtmarket.ru/ratings/democracy-index/info>
 13. Список країн за ІЛР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

REFERENCES

1. Legislation of Ukraine (2017) “The Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand”, available at: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (Accessed 4 September 2018).
2. Information-Analytical System Under the Legislation of Ukraine “About the Strategy of Sustainable Development “Ukraine-2020”: Decree of the President of Ukraine”, available at: <http://consultant.parus.ua/?doc=09EFGBAD7C7> (Accessed 4 September 2018).
3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), “Reform of public administration. About the implementation in 2016-2017 of the Strategy of the Reform of the State Administration of Ukraine for 2016-2020”, CMU Reform Office, vol. 27, 95 p.
4. *Goshovskaya V. A.* (2017) Politychna koruptsiya u parlamentskiy diyalnosti: pryroda, proyavy, zapobihannya [Political corruption in parliamentary activity: nature, manifestations, prevention], People’s Deputy Library, Kyiv, Ukraine.
5. *Kant I.* (1994) Krytyka Chystoho Rozumu [Critique of Pure Mind], Mysl, Moscow, Russia.
6. *Goshovskaya V. A.* (2013) Elementohiya [Elementology], National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
7. *Danilenko L.* (2012) “Substantiation and practical recommendations to the technology of assessing the partici-

- pants of the presidential staff reserve contest”, *Stratehiya derzhavnoi kadrovoyi polityky – osnova modernizatsiyi krayiny* [Strategy of the state personnel policy – the basis of the modernization of the country], vseukrayinska naukovo-praktychna konferentsiya za mizhnorodnoyu uchastyu [All-Ukrainian scientific and practical conference on international participation], National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine. – pp. 259–260.
8. *Kozakov V.* (2010) *Aksiolohiya derzhavnoho upravlinnya* [Axiology of Public Administration], National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
 9. *Pashko L.* (2007) “Human resources in the field of public administration: theoretical and methodological principles of evaluation”, Abstract of Ph.D. dissertation, Civil Service, Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine, Kiev, Ukraine.
 10. *M. Piren* (2012) “Problems of professional responsibility of the political and managerial elite”, *Social Psychology* [Online], vol. 54, available at: <http://politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=71&c=1651> (Accessed 4 September 2018).
 11. European Parliament “Report and Roadmap on Internal Reform and Institutional Capacity Building of the Verkhovna Rada of Ukraine”, available at: [/http://www.europarl.europa.eu/resources/library/media/20160301RES16508/20160301RES16508.pdf](http://www.europarl.europa.eu/resources/library/media/20160301RES16508/20160301RES16508.pdf) (Accessed 4 September 2018).
 12. Humanitarian technologies. Analytical portal “The ranking of countries in the world in terms of democracy”, available at: <http://gtmarket.ru/ratings/democracy-index/info> (Accessed 4 September 2018)
 13. Wikipedia “List of HLR countries”, available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (Accessed 4 September 2018).